

RELIGIEUS BEGRAVEN

Levensbeschouwingen geven antwoord op de drie belangrijkste levensvragen:

verleden: de vraag naar de oorsprong

heden: de vraag naar zingeving

toekomst: de vraag naar 'na de dood'

In het antwoord op de vraag wat er na de dood gebeurt, zijn drie antwoorden te onderscheiden:

hiermaals: het leven is eindig, de dood is het einde

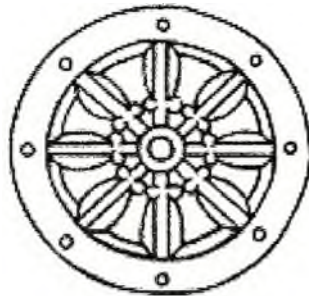
hierna: het leven is eindig, de dood is een grens

hiernanogmaals: het leven is niet eindig, de dood is een overgang naar een nieuw leven

Het levensbeschouwelijke landschap is zeer divers.

Hoe is op begraafplaatsen die levensbeschouwelijke, c.q. religieuze verscheidenheid terug te vinden?

RELIGIE 7 - BOEDDHISME (IN EUROPA)

Siddharta Gautama - De Boeddha (ca. 563-483 v. Chr.)

Boeddha - Nepal

Het Boeddhisme is een levensbeschouwelijke stroming, die ontstaan is in de vijfde eeuw voor Christus en die, hoewel het geen god kent, tot de grote wereldgodsdiensten wordt gerekend. Het heeft zijn naam ontleend aan Boeddha, de bijnaam van prins Siddharta Gautama.

Volgens de mythische overlevering leefde Siddharta Gautama in het grensgebied van Nepal en India, waar hij binnen de muren van het paleis beschermd opgroeide, er trouwde en een zoon kreeg, maar niet gelukkig was. Op een rijtoer buiten het paleis ontmoette hij achtereenvolgens een bejaarde, een zieke en een dode, symbolen van 'het lijden', en een ascet, een mogelijke oplossing uit 'het lijden'. Hij vertrok uit het paleis om de verlossing uit het lijden en de kringloop van het bestaan te vinden. De poging dat via ascetisme

Stupa - Nepal

te doen mislukte, maar nadat hij 49 dagen onder een boom had zitten mediteren ging hem een lichtje op en werd hij de Boeddha, de Verlichte. De rest van zijn leven trok hij door India, onderwijzend wat hij had geleerd. Op 80-jarige leeftijd stierf hij en omdat hij de verlichting had bereikt, werd hij niet wedergeboren. Zijn lichaam werd gecremeerd en de restanten van de crematie werden als relieken in acht delen verdeeld en in stupa's geplaatst. Verschillende tempels in Boeddhistisch Azië claimen nu tanden, teenbotjes of zelfs een deel van de schedel van Boeddha te hebben.

Boeddhisme - leer en stromingen

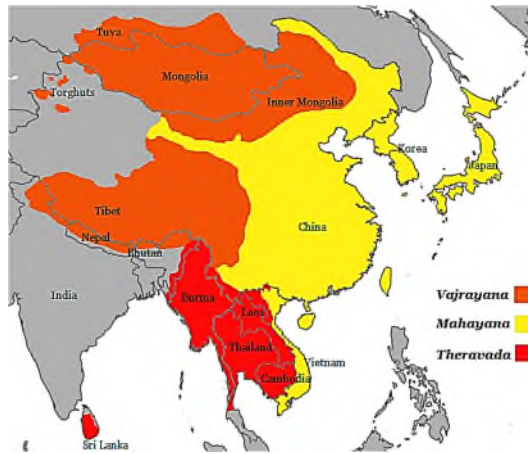
Normaliter leeft de mens met een 'hiernanogmaals': het leven is niet eindig, de dood is een overgang naar een nieuw leven. Maar evenals in het Hindoeïsme kun je in het Boeddhisme de keten van het aardse lijden in de vele wedergeboorten doorbreken. Boeddha leerde dat in de vier grondwaarheden:

1. de klacht: er is lijden en ontevredenheid in het leven.
2. de diagnose: er is een oorzaak voor dit lijden, nl. verlangens.
3. de therapie: er is een einde aan dit lijden mogelijk door de verlangens op te heffen.
4. de medicatie: door het gaan van het Achtvoudige Pad: *juist begrijpen, juiste intentie, juist spreken, juist gedrag, juist levensonderhoud, juiste inspanning, juiste waakzaamheid en juiste concentratie*. Dan bereik je de Verlichting, word je verlost uit de kringloop van de wedergeboorte en kom je in het Nirwana, het niets (letterlijk: uitgeblust zijn).

Er zijn een aantal hoofdstromingen in het Boeddhisme:

- **Hinayana** (kleine voertuig) houdt zich aan de Theravada ('leer der oudsten') en ligt het dichtst bij de oorspronkelijke leer van Boeddha; men kan het nirwana alleen bereiken door monnik of non te worden. Vooral in Zuidoost-Azië.

- **Mahayana** (grote voertuig) is later ontstaan om de massa te helpen de 'verlossing' te bereiken. Bodhisattva's, mensen die de verlichting bereikt hebben, stellen hun overgang naar het nirwana uit om eerst anderen 'over de drempel' te helpen. Vooral in China en Japan; ook het Zenboeddhisme valt hieronder.

- **Vajrayana** (diamanten voertuig) is vooral een praktische weg, die gebruik maakt van speciale meditatietechnieken als gebedsmolens, gebedsvlaggen en mandala's. Je kunt in dit leven al de verlichting bereiken, in tegenstelling tot het Hinayana (na ca. 1000 levens) en het Mahayana (na een paar levens).

- **Navayana** (nieuwe voertuig) wordt wel gebruikt als benaming van het 'Euro-boeddhisme', een levenshouding die oosterse en westerse tradities probeert te combineren

Boeddhisme in Europa

Het Boeddhisme staat zowel begraven als cremen toe; de individuele voorkeur is daarbij bepalend. In het Tibetaans Boeddhisme komen ook water- en luchtbegrafenis voor. Meestal cremeert men de overledene. De as kan daarna worden uitgestrooid in helder water of op een hoge berg. Ook kan de as worden verwerkt in gezegende kleibeeldjes (tsa-tsabeeldjes) of worden bewaard in een urn of een kleine stupa (relikschrijn).

In Europa hangt de lijkbezorging of asbestemming af van de wetten en regels van het desbetreffende land. In landen als Nederland, België, Frankrijk en Groot-Brittannië zijn er na de crematie diverse mogelijkheden voor de asbestemming: de as kan verstrooid worden, de urn met as kan worden bijgezet in een columbarium, een urnengraf of een bestaand graf/grafkelder of de asbus kan mee naar huis worden genomen. In Nederland is het wettelijk mogelijk om een urnengalerij in te richten bij een Boeddhistisch centrum. In de praktijk is dit nog niet gebeurd, hoewel er hier en daar wel plannen voor bestaan.

Op begraafplaatsen kom je geregeld Boeddhistische invloeden tegen. In Duitsland en Oostenrijk bestaat de *Friedhofszwang*, de wettelijke verplichting binnen de grenzen van een begraafplaats te begraven en na crematie bij te zetten. Daardoor ontstond de wens van Boeddhistische groeperingen naar eigen grafvelden op begraafplaatsen, een wens die in een aantal steden werkelijkheid is geworden.

Den Haag - Nieuw Eykenduynen

Amsterdam - Zorgvlied

Eindhoven - De Roosten

Blaricum - Algemene Begraafplaats

Amsterdam - De Nieuwe Ooster

Hannover - Friedhof Seelhorst: Boeddhistisch urnenveld (1990)

Per toeval kwam de stad Hannover erachter dat in de Boeddhistische pagode van Hannover urnen werden bewaard. Omdat dit in Duitsland vanwege de *Friedhofszwang* niet is toegestaan, moest er een oplossing gevonden worden. In samenwerking met de Boeddhistische abt werd al spoedig een grafveld gevonden op Friedhof Seelhorst, waar een urnenveld ingericht kon worden. In 1990 werden in een bijzondere ceremonie de urnen uit de pagode naar Friedhof Seelhorst overgebracht en daar bijgezet. Op de vierkante urnengraven liggen stenen met foto's, (Chinese) teksten en heel vaak de afbeelding van een lotusbloem, symbool van het Boeddhisme. Opvallend en afwijkend van onze gebruiken zijn de vruchten die door familieleden op het graf gelegd worden en de wierookstokjes, die er gestookt worden. Onder hen die hier zijn bijgezet bevinden zich veel Vietnamezen.

Ook elders in Duitsland zijn er Boeddhistische grafvelden op een paar stedelijke begraafplaatsen. In 2003 werd op Friedhof Ruhleben in Berlijn een Boeddhistisch grafveld in gebruik genomen voor de Vietnamees-Boeddhistische gemeente. Op het veld, dat achteraan op de begraafplaats ligt is plaats voor 100 zandgraven en 600 urnengraven; in het midden staat een 4,30 m hoog beeld van bodhisatva Ksitigarbha (Vietnamees: Tian Tan). Ook in Hamburg en Mönchengladbach zijn Boeddhistische grafvelden.

Hannover - Friedhof Seelhorst: Boeddhistisch urnenveld

Wenen - Zentralfriedhof (2004)

In 2004 werd op het Zentralfriedhof in Wenen een Boeddhistische grafveld in gebruik genomen. In het centrum van de afdeling, die is ingedeeld als het wiel met de 8 spaken, staat een stupa. Het geheel is een ontwerp van architect Christof Riccabona. Het plan was een initiatief van het Österreichische Buddhistische Religionsgesellschaft (ÖBR), die ook beslist wie er bijgezet mogen worden. Bij de feestelijke ingebruikneming is in de stupa een relikwie geplaatst.

De 20.000 Oostenrijkse Boeddhisten kunnen kiezen tussen begraven of cremieren. De graven zijn in acht segmenten stervormig rond de stupa gegroepeerd. De 8 segmenten staan voor de 8 stappen naar de verlichting of het achtvoudige pad, dat Boedha onderwees.

Op dit Boeddhistische deel van het Zentralfriedhof kunnen Boeddhisten hun eigen rituelen uitvoeren. De plek is ook bedoeld als plaats voor meditatie.

Wenen - Zentralfriedhof: Boeddhistische begraafplaats

wereldwijd

Het Boeddhisme heeft zich geleidelijk over Azië verspreid, en heeft een centrale rol gespeeld in de spirituele, culturele en sociale ontwikkeling van de oosterse wereld. Tegenwoordig telt het Boeddhisme wereldwijd ongeveer 415 miljoen aanhangers.

In Nederland leven ca. 170.000 Boeddhisten (1% van de bevolking). In België noemen naar schatting 30.000 mensen zich Boeddhistisch (0,30% van de bevolking).